

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1918 kl. 3 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 29 dels i anledning av väckt motion om skrivelse till Koningen med begäran om utredning rörande lämpligaste sättet att anställa postförare å landsvägslinjer samt lantbrevbärare m. m., dels i anledning av andra kammarens beslut på grund av där väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring av tillämpat förfarande vid anställande av postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 62, ha herrar *Johannes Åkesson* och *Jöns Pålsson* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det nu använda förfaringssättet med kontrakt och utbudande på entreprenad vid anställandet av postförare å landsvägslinjer samt lantbrevbärare må kunna avskaffas och ersättas med annan anställningsform, samt därefter vidtaga de åtgärder, som av denna utredning kunna för-
anledas.

Motionen.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisas till motionen.

I en inom andra kammaren av herr *Jönsson* i *Fridhill* m. fl. väckt motion, nr 235, som för förberedande behandling hänvisats till kammarens tredje tillfälliga utskott, har samma hemställan gjorts.

Liknande motion i andra kammaren.

Andra kam-
marens ut-
skott.

Utskottet, som i fråga om motiveringen hänvisat till motionen, anför i sitt betänkande följande:

Motion vid
1915 års
riksdag.

Uti en vid 1915 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 36, hemställde herrar Nilsson i Tånga och Thorsson, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke det för lantbrevbäringens ordnande använda entreprenadsystemet kunde avskaffas och ersättas med mera tidsenliga bestämmelser såväl i fråga om avlöningsförhållanden som tjänstgörings- och anställningsvillkor.

Motionen hänvisades till andra kammarens tredje tillfälliga utskott, som däröver inhämtade generalpoststyrelsens yttrande, vilket finnes fogat vid det utav utskottet avgivna utlåtandet. Häruti anförde utskottet:

»Av generalpoststyrelsens yttrande framgår, att enligt generalpoststyrelsens uppfattning de förhållanden, under hvilka lantbrevbäringen arbetar i Norge, äro i motsats vad som är fallet i Danmark, ganska likartade med dem i Sverige. Utskottet har därför tagit del av de uppgifter rörande lantbrevbäringens organisation i Norge, som nyligen på begäran lämnats generalpoststyrelsen av det norska departementet för de offentliga arbetena.

Enligt vad dessa upplysningar giva vid handen, är i Norge lantbrevbärarnas eller, såsom de kallas, lantpostbudens avlöning och tjänstgöring högst olika i landets särskilda delar och å de särskilda postlinjerna. Beträffande de flesta linjerna gäller det, att vederbörande åtaga sig postföringen för att därigenom erhålla en biinkomst. Turerna äro 1—6 i veckan. Ersättningen anpassas efter linjens längd, besvärlighet och postmängden ävensom använd tid. I regel uppgår ersättningen till 9 å 10 öre per tillryggalagd kilometer, men varierar i övrigt från 3 å 4 öre till 20 öre per kilometer. Sistnämnda belopp betalas i regel blott å linjer med åkande postbefordran samt å linjer, som, utgående från städer eller större trafikcentra, genomlöpa tätt bebyggda trakter. Liksom linjernas längd är högst olika, så är också den tid, som åtgår för turerna, högst olika och kan variera från 2—3 timmar till 2—3 dygn och ännu mera.

På grund av dessa högst olikartade förhållanden å de särskilda linjerna har man icke kunnat fastslå någon bestämd norm för ersättningen. När fråga uppstår om inrättande av ny lantpostlinje, skall tillika lämnas uppgift på den ersättning, som bör fastställas för postbudet, och infördras därefter anbud om åtagande av brevbäringen å linjen, helst för tre år eller längre tid. När ledighet uppstår å befintlig linje, anslås beställningen såsom lantpostbud å densamma ledig med angivande av den för linjen fastställda ersättningen. Kan platsen med denna ersättning icke på ett

tillfredsställande sätt besättas, skall vederbörande postmästare, — vilken det tillkommer att antaga lantpostbud — till poststyrelsen avgiva förslag om lörens höjande med tjänliga upplysningar tillika för bedömning av behovet av linjens uppehållande, däribland uppgift över den genomsnittliga, årliga brevmängden och beloppet av försålda frimärken det sista året. Härvid skall även bifogas uttalande av länsman och kommunalordförande därom, huruvida den föreslagna ersättningen kan anses vara lämplig ersättning för linjen. Därest postbud själv skulle göra framställning om förhöjning av ersättningen, skall, då dylik framställning insändes till poststyrelsen, vid densamma fogas upplysning om de förhållanden, vartill hänsyn bör tagas vid frågans beprövande, samt upplysning om postens storlek och beloppet av försålda frimärken, ävensom liknande uttalanden, som nyss sagts, av postmästaren, länsmannen och kommunalordföranden.

Av det nu anförda framgår, att på grund av den mångfald olika förhållanden, som måste öva inflytande på lantbrevbärarnas avlöning, man visserligen icke kunnat fastställa enhetliga normer för ersättningens storlek, men att man väl i det enskilda fallet sett sig i stånd att bestämma en ersättning, vilken, avpassad efter de olika lokala förhållandena, bekantgöres samtidigt som platsen förklarats vara till ansökan ledig.

Utskottet anser, att det angivna tillvägagångssättet i Norge för bestämmande av lantpostbuden tillkommande ersättning är värt att uppmärksammas. Enligt utskottets mening är det nämligen föga tilltalande att, på sätt som här sker, utbjuda lantbrevbäring på entreprenad, då därav bliver en följd, att de å lantbrevbäring spekulerande söka underbjuda varandra, varav i vissa fall kan föranledas, att personer åtaga sig lantbrevbäring mot en ersättning, som icke motsvarar värdet av det av dem utförda arbetet, och att staten således erhåller detsamma till underpris. Visserligen är, som generalpoststyrelsen anmärker, sant, att enligt entreprenadförordningens bestämmelser anbud, enligt vilka den fordrade ersättningen »uppenbarligen» utgör underbetalning, icke ens skola upptagas till behandling, men utskottet håller före, att det tillämpade systemet, även med stor uppmärksamhet från generalpoststyrelsens sida för att förebygga de omnämnda missförhållandena, icke kan anses uti ifrågavarande avseende betryggande.

Utskottet är således av den uppfattningen, att, såvitt möjligt, rättelse härutinnan bör göras. Utskottet delar väl den av generalpoststyrelsen uttalade åsikten, att en så beskaffad avlöningsnorm för lantbrevbärarna, att enligt densamma hänsyn må kunna tagas till alla de skiftande förhållanden, varunder lantbrevbäringen utföres i vårt land, svårligen låter sig genomföras. En särskild omständighet, som utskottet härvid också tagit i betraktande, är, att, enligt vad utskottet inhämtat, de särskilda lantbrevbä-

ringslinjerna ofta förändras i avseende å längd, sträckning m. m., varigenom måste bliva en följd, att befattningarna såsom lantbrevbärare ofta för vederbörande äro mera tillfälliga sysslor. Men i det enskilda fallet, då de lokala förhållandena liksom övriga på avlöningen inverkan de faktorer äro kända, synes det utskottet, att det icke borde vara generalpoststyrelsen omöjligt att själv bestämma avlöningen och icke överlämna detta åt de om platsen konkurrerande sökandena.

Detta gäller i främsta rummet lantbrevbäringen inom förstadssamhällen samt inom andra tätt befolkade platser, där lantbrevbäringen även enligt generalpoststyrelsens utlåtande har en väsentligen helt annan karaktär än lantbrevbäringen på den egentliga landsbygden och oftast utföres varje dag, alla söckendagar eller åtminstone flertalet veckodagar samt ofta utgör lantbrevbärens huvudsakliga sysselsättning. Att i dessa fall fastställa avlöningens storlek och angiva densamma vid platsernas kungörande borde icke kunna medföra några svårigheter.

Men även beträffande övriga lantbrevbäringslinjer torde det icke behöva möta allt för stora svårigheter att bestämma de ersättningar, som lämpligen böra utgå. Bestämmandet av desamma torde lämpligen kunna ske efter därom av den lokala postförvaltningen med hänsyn till linjens längd och besvärlighet i avseende å post- och vägförhållandena m. m., turernas antal och därför åtgående tid samt ortens dyrtid uppgjort förslag.

Först när sökande icke anmält sig till platsen mot en av generalpoststyrelsen fastställd avlöning, kan enligt utskottets förmenande entreprenadsystemet komma till användning.»

Utskottet hemställde, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det för lantbrevbäringens ordnande använda entreprenadsystemet kunde avskaffas samt vidtaga de åtgärder, som härav kunde föranledas.

Denna hemställan bifölls av andra kammaren, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott, som i avgivet utlåtande, nr 15, anförde:

»Av generalpoststyrelsens i ärendet avgivna utlåtande synes framgå, att den skildring motionären givit av hithörande förhållanden i många avseenden ej är med verkligheten överensstämmande. Motionärerna framhäva särskilt, att postverket vid lantbrevbärens anställning skulle tillämpa ett entreprenadsystem, som med uteslutande av varje hänsyn till vederbörandes kvalifikationer och personliga ställning endast sökte åstadkomma ett underbjudande av de olika sökandena — ett system, som ej kunde vara ett statens verk värdigt.

Av generalpoststyrelsens utlåtande framgår emellertid, att såsom lantbrevbärare endast anställas myndiga, välfrejdade, skrivkunniga män, varjämte alltid erfordras intyg om pålitlighet samt lämplighet för sysslan, utfärdadt av ecklesiastik- eller fögderitjänsteman, kommunalstämмоordförande, postmästare eller poststationsföreståndare eller annan person i officiell ställning, som äger kännedom om sökanden. Medellegan för lantbrevbärningen i vårt land har ungefär fördubblats sedan år 1907 och utgjorde år 1913 1 kr. 12 öre pr mil för åkande och 1 kr. 1 öre pr mil för gående lantbrevbärare. Denna medellega överstiger såväl medellegan i Norge, 90 öre pr nymil, som ock de för lantbrevbärningen i Danmark fastställda grundbeloppen. Någon uppsägning av lantbrevbärare, så länge denne på ett tillfredsställande sätt fullgör sina åligganden, lär i regel icke äga rum, utom för de undantagsfall, då den kontraherade legan är oskäligt hög, en linje behöver indragas eller förändras. De understöd, som lantbrevbärare efter en längre tids tjänstgöring kunna erhålla, hava genom nådigt brev den 20 juni 1913 höjts till $\frac{2}{3}$ av den vid avgången åtnjutna ersättningen och kunna numera erhållas efter 25 års tjänstgöring.

Generalpoststyrelsen har dessutom framhållit, att vid anställandet av lantbrevbärare postverket icke tillgodogör sig anbud, som kunna anses innebära underbetalning. Det nuvarande systemet är alltså icke ett rent entreprenadsystem, utan en viss minimitaxa tillämpas i praktiken, ehuru denna taxa, därigenom att anbud infordras, ej blir fast utan så att säga automatiskt regleras för ortsförhållandena.

Motionärerna synas hava förbisett, att det här rör sig om en sysselsättning, som för cirka $\frac{2}{3}$ av dess utöware har karaktären av bisyssla. Att så är förhållandet, framgår tydligt av generalpoststyrelsens utlåtande, enligt vilket för ett stort antal linjer erfordras mindre tid än 4 à 5 timmar per dag för brevbärningens fullgörande liksom även flertalet linjer endast betjänas med 3 turer eller mindre pr vecka. Uppdraget i fråga kan ej heller alltid anses vara rent personligt.

Motionärernas förslag, att hädanefter endast allmänna och likartade av postverket publicerade minimitaxor skulle tillämpas i vårt land, synes utskottet icke kunna med fördel realiseras. Även om, såsom andra kammarens utskott föreslagit, minimitaxorna ej skulle fastställas för hela landet utan för de särskilda postdistrikten, äro även inom dessa ortsförhållandena flerstädes så olikartade, att detta svårligen låter sig göra. De omständigheter, som hava betydelse för lantbrevbärarens syssla, äro ju flerdådiga, icke blott linjernas längd och antalet turer samt postmängden, utan även väg- och terrängförhållanden, klimatet, i orten gällande arbetslöner, arten av befolkningens sysselsättningar o. s. v. I få länder torde

dessa vara så skiftande som hos oss. På grund härav synes det utskottet som om det nuvarande systemet i avseende på dess förmåga att smidigt anpassa sig efter de lokala förhållandena, är tillfredsställande och överlägset det av motionärerna påyrkade.»

Utskottet hemställde, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut; och blev denna utskottets hemställan av första kammaren bifallen, vadan alltså frågan förfallit.

Motion vid
1917 års
riksdag.

År 1917 blef förevarande spörsmål ånyo föremål för riksdagens prövning, i det att herr Källman m. fl. uti en inom andra kammaren väckt motion nr 13 hemställde: a) att riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida icke för lantbrevbäringens ordnande det nu använda entreprenadsystemet kunde avskaffas och ersättas med andra tidsenliga bestämmelser, såväl ifråga om avlöningsförhållanden som tjänstgörings- och anställningsvillkor, samt b) att vid den blivande utredningen särskild uppmärksamhet ägnades frågan om brevbäringens ordnande uti förstads- och andra stadsliknande samhällen, varigenom där anställda brevbärare i görligaste mån likställdes med motsvarande befattningshavare i städerna.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, anförde uti däröver avgivet utlåtande (nr 1):

»Förevarande motion skiljer sig från den av herrar Nilsson i Tånga och Thorsson vid 1915 års riksdag väckta motion allenast därutinnan, att motionärerna vid innevarande års riksdag funnit lämpligt framhålla, att, vid en blivande utredning i ämnet, en alldeles speciell uppmärksamhet borde ägnas åt avlöningsförhållandena beträffande den brevbäring, som äger rum uti vissa förstads- eller andra stadsliknande samhällen. Motionärerna finna sistnämnda arbete vara av den beskaffenheten, att beträffande detsamma behovet av entreprenadsystemets ersättande med andra och mera rationella avlöningsnormer måste göra sig gällande med särskild skärpa.

Bortsett härifrån framstår såsom motionens huvudsyfte, att åstadkomma ett riksdagens uttalande därom, att det system, som hittills tillämpats vid lantbrevbäringens ordnande, principiellt icke vidare bör ifrågakomma vid rekrytering av ifrågavarande grupp av statstjänare.

Utskottet delar den uppfattning rörande ifrågavarande spörsmål, varåt andra kammarens tredje tillfälliga utskott vid 1915 års riksdag givit uttryck uti ovan intagna utlåtande samt hänvisar till detsamma.

Uti en vid första kammarens andra tillfälliga utskotts ovan omförmälda utlåtande utav herrar von Koch, Steffen och Östling fogad reserva-

tion, gjorde dessa reservanter, efter uttalande, att de ansågo som principiellt förkastligt, att staten vid anskaffande av arbetskraft använde sig av ett verkligt entreprenadsystem, gällande, att det uti ifrågavarande avseende tillämpade system icke utgjorde något rent entreprenadsystem, varför reservanterna, med konstaterande av att förbättringar i fråga om lantbrevbärarnas anställningsvillkor och löner vidtagits och ytterligare komma att vidtagas, ansågo sig kunna stanna vid förslag om ändrad benämning å sättet för lantbrevbärarekårens rekrytering.

Enahanda uppfattning rörande beskaffenheten av detta rekryterings-system ligger till grund för sistberörda av första kammaren godkända utlåtande. Förstakammarutskottet såväl som reservanterna därinom förmena, att, enär vid antagande av lantbrevbärare enligt gällande bestämmelser dels skall förebringas viss utredning rörande den sökandes personliga kvalifikationer för sysslan (intyg om pålitlighet och lämplighet), dels ock vederbörande postmyndigheter vid anställande av lantbrevbärare icke böra tillgodogöra sig anbud, som kunna anses innebära uppenbar underbetalning, systemet i själva verket icke medför de vådor, som skulle bliva följden av tillämpningen utav ett entreprenadsystem utan här förekommande modifikationer i systemet.

Häremot torde till en början den invändningen kunna göras, att intet entreprenadsystem är så beskaffat, att prövning icke förekommer av anbudsgivarnas kvalifikationer för det ifrågavarande arbetet.

Vidare anser utskottet i likhet med andra kammarens tredje tillfälliga utskott vid 1915 års riksdag det vara uppenbart och även av erfarenheten bekräftat, att förefintligheten av en bestämmelse att icke tillgodogöra sig för låga entreprenadanbud icke utgör någon garanti emot att underbetalning kan komma att utgå.

Att nämnda förhållande, trots föreskrifter om intyg rörande personernas pålitlighet och lämplighet, understundom medfört, att lantbrevbäring kommit att anförtros åt för ändamålet alldeles olämpliga personer, har inom utskottet vitsordats. Utskottet finner det också vara uppenbart, att vådorna i berörda avseende måste vara större vid tillämpning av ett entreprenadsystem än eljest.

I fråga om sättet för det nu tillämpade systemets ersättande med andra anställningsnormer kan utskottet jämväl ansluta sig till vad andra kammarens tredje tillfälliga utskott vid 1915 års riksdag härutinnan anför. Detta anförande synes hava blivit av första kammarens andra tillfälliga utskott vid samma riksdag i viss mån missuppfattat. Andrakammarutskottet, som väl beaktat och särskilt framhållit svårigheterna i sådant avseende, har icke, såsom förstakammarutskottet anförde, föreslagit fast-

ställande av minimitaxor ens för de särskilda postdistrikten. Däremot framhöll andrakammarutskottet, att det icke bör vara svårare för de svenska postmyndigheterna än för de norska att bestämma avlöningsförhållandena för de enskilda fallen allt efter som dessa kunde komma under prövning, och utskottet delar härutinnan den av utskottet år 1915 uttalade mening. Enligt utskottets förmenande torde ej heller några oövervinneliga svårigheter böra möta för utarbetande av vissa allmänna grunder för bestämmande av den avlöning, som i det enskilda fallet bör utgå för bestridande av lantbrevbäringen.

Då under dryftandet av förevarande spörsmål framstälts farhågor för, att ett avskaffande av entreprenadsystemet kunde komma att medföra en indragning av redan befintliga lantbrevbäringslinjer och ökade svårigheter för inrättandet av nya linjer, vill utskottet häremot hava uttalat, att anledning givetvis saknas för antagande, att postverket icke såsom hittills skulle vid utö vandet av sina funktioner hava i sikte allmänhetens berättigade intressen.

Lika med motionärerna finner utskottet, att olägenheterna av nu ifrå gavarande entreprenadsystem tydligast giva sig tillkänna uti de av motionärerna åsyftade större samhällena. Att så är fallet, beror naturligtvis därpå, att arbetet med brevbäringen oftast för dessa brevbärare blir deras huvudsakliga sysselsättning, och måste det vid sådant förhållande framstå såsom en felaktighet, att dessa befattningshavare i fråga om anställnings- och lönevillkor intaga en så avvikande ställning mot den, som intages av städernas brevbärare.»

Utskottet hemställde, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det för brevbärarens ordnande använda entreprenadsystem kunde avskaffas, särskilt i förstads- och andra stadslignande samhällen och där brevbäringen upptog största delen av brevbärarens tid, samt vidtaga de åtgärder, som härav kunde föranledas.

I afgiven reservation förklarade sig en ledamot av utskottet icke kunna biträda utskottets hemställan såvitt densamma avsåge andra orter än förstäder och andra stadslignande samhällen.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

Detta utskott fick från t. f. sekreteraren i generalpoststyrelsen Joh. Enger emottaga en promemoria i ämnet, vilken finnes fogad vid utskottets däri avgivna utlåtande (nr 9). Utskottet yttrade:

»Förevarande motion avser i första rummet avskaffande av det nu tillämpade entreprenadsystemet vid lantbrevbäringens ordnande, men yrkandet härom har fått särskild betoning och räckvidd i fråga om brev- beringens ordnande i förstads- och andra stadslignande samhällen.

Beträffande de mot nu tillämpade system gjorda anmärkningarna torde utskottet, under hänvisning till det av generalpoststyrelsen vid 1915 års riksdag avgivna utlåtande i ämnet och den vid utskottets utlåtande fogade promemorian, kunna fatta sig kort. Av nämnda yttranden synes tydligt framgå, att den skildring motionärerna givit av hithörande förhållanden i många avseenden icke är med verkligheten överensstämmande. Särskilt vill utskottet fästa uppmärksamheten därpå, att något entreprenadsystem av den art motionärerna och andra kammarens utskott vilja avskaffa, icke av postverket tillämpas. Av nämnda yttranden framgår nämligen, att generalpoststyrelsen vid anställande av lantbrevbärare icke tillgodogör sig anbud, som kunna anses innebära underbetalning. I olikhet med motionärerna anser sig utskottet icke böra betvivla riktigheten härav. Ej heller kan utskottet dela den uppfattningen, att nu tillämpade system utesluter varje hänsynstagande till vederbörandes kvalifikationer och personliga ställning. I postverkets eget intresse — därutinnan sammanfallande med allmänhetens — ligger uppenbarligen, att endast för tjänsten lämpliga personer antagas. Till yttermera visso har i gällande instruktion för lantbrevbärare uttryckligen bestämts, att till lantbrevbärare må antagas endast myndig mansperson, som är skrifkunnig och äger god frejd, varförutom som allmän regel gäller, att icke annan person antages till lantbrevbärare än den, som kan förete vederhäftigt intyg om pålitlighet samt lämplighet för sysslan. Erinras må även, att väsentliga förbättringar under senare tider skett i fråga om lantbrevbärarnas anställningsvillkor och löner.

Utskottet vill i detta sammanhang jämväl framhålla, att erfarenheten näppeligen giver vid handen, att de till lantbrevbärare antagna visat sig undermåliga. Tvärtom torde kunna sägas, att lantbrevbärarkåren på ett i det hela tillfredsställande sätt skött sina åligganden.

I ärendet har således enligt utskottets mening icke visats, att nu tillämpade system på grund av vidlådande brister borde ersättas med ett annat. Utskottet skulle dock icke motsätta sig detta, om något bättre kunde bjudas. Såvitt utskottet kunnat finna, hava dock varken motionärerna eller andra kammarens utskott framställt ens grundlinjerna för ett nytt och bättre system.

Nu har visserligen till ledning åberopats utländska mönster för lantbrevbäringens ordnande i vårt land. Utan tvivel ha de icke varit vederbörande sakkunniga myndigheter obekanta. Att de likväl icke ansetts

böra tjäna som mönster har säkerligen goda skäl för sig. I få länder äro ju de omständigheter, som för lantbrevbärarens syssla äro av betydelse, så skiftande som hos oss. Detta gäller såväl i fråga om befolkningstäthet, befolkningens sysselsättningar, klimat, terrängförhållanden o. dyl. som i en mångfald andra avseenden.

Ett nytt system, som smidigare än det nu tillämpade, anpassar sig efter skiftningarna i de lokala förhållandena, torde knappast kunna åstadkommas genom enhetliga normer. Utskottet har givetvis icke heller kunnat underlåta att fästa avseende vid vad generalpoststyrelsen därom yttrat.

Vad utskottet nu anfört gäller givetvis i första rummet den rena landsbygden. Vad de stadsliknande samhällena angår, vill utskottet icke förneka, att mera fog för en förändring i av andra kammarens utskott och motionärerna antydd riktning kan förefinnas.

Åtskilligt synes ju tala för, att brevberarna i dessa samhällen i fråga om anställnings- och lönevillkor erhöle en ställning, som mindre avveke från städernas brevberare än vad nu är fallet. Då emellerid av berörda yttrande framgår, att postutdelningen i dylika samhällen icke endast i regel är en bisyssla utan, särskilt i orter närmast Stockholm, därjämte en ganska väl betald sådan, synes icke heller beträffande ifrågavarande brevberingssysslor någon ändring i sättet för antagandet böra ske.»

Utskottet hemställde, att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut. Uti en vid betänkandet fogad reservation anförde reservanterna.

»De förhållanden, vilka såväl av motionärerna som av andra kammarens tillfälliga utskott anförts rörande lantbrevberarnas antagningssätt, lönevillkor och ekonomiska ställning i övrigt, synas vara av den beskaffenhet, att de väl motivera önskvärdheten av en utredning av det slag, varom andra kammaren för sin del beslutat att hos Kungl. Maj:t göra framställning. Den P. M. angående sättet för anställande av lantbrevberare, vilken av en tjänsteman i Kungl. generalpoststyrelsen själmant tillställts utskottet och vilken såsom bilaga finnes fogad vid utskottets utlåtande, innehåller enligt vår uppfattning icke i något väsentligt avseende sådana upplysningar, varigenom en dylik utredning skulle kunna anses mindre önskvärd. Tvärtom synas vissa i denna P. M. omnämnda förhållanden, exempelvis de lämnade uppgifterna rörande den tid, som åtgår för lantbrevberingens fullgörande å vissa linjer, snarare ge ökat stöd åt den uppfattningen, att en av Kungl. Maj:t föranstaltad utredning rörande lantbrevberarnas ekonomiska förhållanden bör komma till komma till stånd. Något hållbart skäl mot tanken, att åtminstone de lantbrevberare, för vilka brevberingen ej kan betraktas såsom en bisyssla, borde och kunde erhålla en mera tryggad ställning

än den ytterst osäkra, som de genom hittills tillämpade anställningssätt intaga, synes promemorian i fråga icke innehålla.»

Första kammaren biföll emellertid utskottets utlåtande, och hade frågan sålunda ånyo förfallit.

Uti förevarande motion har ånyo upptagits till behandling det ämne, som, enligt vad ovan angivits, varit föremål för prövning av 1915 och 1917 års riksdagar, dock med den utvidgning, att den nu föreliggande framställningen avser, utom lantbrevbärarne även, de personer, vilka hava till uppgift att på landsbygden i slutna poster befordra post emellan olika postanstalter, de s. k. postförarne.

Andra kam-
marens ut-
skotts yt-
tande.

Av generalpoststyrelsens i ärendet avgivna utlåtande framgår, att styrelsen ägnat en erkännansvärd uppmärksamhet åt de i motionen omfördälda befattningshavares ställning samt att styrelsen vidtagit åtgärder för att bereda dem förbättrade löneförhållanden, något som utskottet även anser vara av omständigheterna påkallat.

I sitt utlåtande anför styrelsen därjämte, att, sedan en allmän förhöjning av ersättningarna till postförare och lantbrevbärare genomförts, styrelsen även hade för avsikt att, i all den mån så lämpligen kunde ske, vid kungörandet av ledig syssla av nu ifrågavarande slag samtidigt låta angiva den ersättning, som enligt vissa i utlåtandet närmare angivna grunder borde för befattningen utgå. I övrigt har styrelsen däremot icke berört frågan om sättet för ifrågavarande befattningars tillsättande.

Väl finner utskottet det vara uppenbart, att den åtgärd, styrelsen uppger sig hava för avsikt att vidtaga ifråga om postförares och lantbrevbärares antagande, nämligen att låta på förhand tillkännagiva, vilken ersättning, sökanden till en ledigförklarad befattning har att påräkna, är ägnad att i viss mån undanröja de olägenheter, som enligt motionärernas uppfattning äro förenade med den nu tillämpade ordningen vid ifrågavarande befattningshavares tillsättande.

Men å andra sidan har utskottet icke av generalpoststyrelsens utlåtande kunnat erhålla en klar uppfattning om, huruvida styrelsen avsett, att genom den påtänkta åtgärden entreprenadsystemet skulle komma att definitivt avskaffas, eller om vid postförares och lantbrevbärares antagande möjlighet alltjämt skulle förefinnas för en konkurrens genom underbud ifråga om ersättningen. Skulle detta vara fallet, lär åtgärden ifråga icke innebära någon garanti emot, att postverket ändock i vissa fall kunde komma att tillgodogöra sig personers arbete emot uppenbar underbetalning och emot de härav föranledda vådorna.

Och då utskottet i allo delar den uppfattning, varåt andra kamma-

rens tredje tillfälliga utskott vid 1917 års riksdag gifvit uttryck i sitt utlåtande rörande herr Källmans m. fl. vid nämnda riksdag väckta motion, har utskottet vid ovan angivna förhållanden icke ansett sig kunna tillstyrka andra kammaren att frånträda den ståndpunkt, kammaren intagit vid de två tidigare tillfällen, då ifrågavarande spörsmål varit föremål för kammarens prövning.

Andra kam-
marens beslut

Andra kammaren beslöt för sin del på utskottets hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det vid antagande av postförare och lantbrevbärare nu tillämpade entreprenad-system kunde avskaffas, ävensom vidtaga de åtgärder, som härav kunde föranledas.

Reservation
mot utskotts-
utlåtandet.

Reservation hade avgivits av herr *Winkler*, vilken ansett, att då av poststyrelsens i ärendet avgivna utlåtande framginge, att från styrelsens sida vidtagits och komme att vidtagas åtgärder, varigenom de i motionen omförmälda olägenheter komme att undanröjas, utskottet bort hemställa, att motionen icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Första kam-
marens ut-
skott.

Utskottet har i vederbörlig ordning från Kungl. generalpoststyrelsen inhämtat yttrande i frågan, vilket här nedan återgives såsom bilaga. Av nämnda utlåtande framgår bl. a. följande;

Entreprenadförfarande i egentlig mening tillämpas icke vid lantbrevbärarens anställande. Vid dessa brevbarares antagande lägger postverket huvudvikten på att erhålla en nykter och pålitlig samt för befattningen lämplig person; huruvida den fordrade ersättningen utgör det lägsta anbudet är icke direkt avgörande. Antagandet av postförare sker i samma ordning som beträffande lantbrevbärare. Att postverket i fråga om anställandet av lantbrevbärare och postförare icke tillämpar entreprenadsystemet eller underbetalar arbetet torde allra bäst framgå av det förhållandet, att postverket i stor utsträckning efter framställning medgiver förhöjning av ersättningen, *ehuru någon uppsägning av kontraktet från lantbrevbärarnes och postförarnes sida icke skett.*

Enligt vad nu är känt rörande kostnaderna för lantbrevbärning och postföring för 1918 kunna dessa beräknas till i runt tal 2,800,000 kronor,

vadan skillnaden mellan åren 1914 och 1918 kan anses utgöra omkring 1,240,000 kronor, motsvarande en förhöjning av 79 procent. För att erhålla kännedom om i vad mån särskilda förhållanden såsom en följd av kriget och den allmänna fördyringen förorsakat den avsevärda skillnaden mellan kostnaderna för år 1914 och 1918, bör från den sammanlagda ökningen dragas den stegring, som kan anses härröra från landsvägspostverkets normala utveckling. Då denna ökning kan beräknas till 9 procent, återstår under perioden 1914—1918 en ökning av 70 procent, som sålunda kan anses utgöra den förhöjning av ersättningen till lantbrevbärare och postförare, vilken dessa betingat sig på grund av de förhöjda levnadskostnaderna och den allmänna prisstegringen.

Vad angår det antal ifrågavarande funktionärer, som fortfarande fullgöra sina åtagna uppdrag mot en jämförelsevis ringa ersättning, har i början av detta år igångsatts en omfattande undersökning rörande lantbrevbärare och postförare arbetsförhållanden och avlöning. I anledning av en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 229, om krigstidstillägg under år 1918 åt postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare enligt samma grunder, som kunde komma att beslutas beträffande andra befattningshavare i statens tjänst, ävensom krigstidshjälp till dem av dessa, vilka kunde anses hava daglig sysselsättning med sitt arbete i postverkets tjänst, framhöll generalpoststyrelsen i yttrande till riksdagens särskilda utskott de avsevärda förhöjningar av ersättningen, som redan kommit lantbrevbärare och postförare till del, samt meddelade, att styrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten av att söka åstadkomma likformighet i fråga om ersättningarna åt lantbrevbärare samt dessas ställande i väl avvägt förhållande till levnadskostnaderna och gällande arbetspriser. På grund av vad generalpoststyrelsen sålunda anfört, hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda till vidare åtgärd från riksdagens sida, vilket även blev riksdagens beslut.

Frågan om förbättrade löneförhållanden för nämnda funktionärer i postverkets tjänst har alltså redan varit föremål för prövning av riksdagen, vilken godkänt generalpoststyrelsens förklaring.

En förhöjning av ersättningen till lantbrevbärare och postförare enligt av generalpoststyrelsen angivna grunder skulle betydligt överstiga de procentuella allmänna krigstidstillägg — $33 \frac{1}{3}$ procent — som av innevarande års riksdag beviljats befattningshavare i statens tjänst, bortsett från den särskilda »grundplåt» av 365 kronor, vilken tillkommer endast sådana befattningshavare, som ägna sin huvudsakliga verksamhet åt statens tjänst, vilket i allmänhet icke är fallet med lantbrevbärare och postförare till följd av uppdragens karaktär av bisyssla. Till lantbrevbärare, som fullgjort

lantbrevbäring under minst 25 års tid, utgår, enligt av riksdagen godkända grunder, ålderdomsunderstöd med $\frac{2}{3}$ av den ersättning, som senast utgått till honom från postverket.

Slutligen förklarar generalpoststyrelsen, att, sedan denna allmänna förhöjning av ersättningen genomförts, styrelsen även har för avsikt att, i all den mån så lämpligen kan ske, vid kungörandet av ledig syssla av ifrågavarande slag samtidigt *låta angiva den ersättning, som enligt angivna grunder bör för befattningen utgå.*

Då sålunda de syftemål, motionärerna avsett, synas i huvudsak redan vara tillgodosedda eller snart komma att tillgodoses, anser utskottet en skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan opåkallad. Utskottet får därför hemställa,

1:o) att motion, nr 62, av herrar Johannes Åkesson och Jöns Pålsson icke må föranleda någon första kammarens åtgärd;

2:o) att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i förevarande ärende fattade beslut.

Stockholm den 31 maj 1918.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande vid beslutets fattande: herrar *Nylander, Danström, Larson, Kjellgren, Ström, Welander* och *Tengvall.*

Bilaga.

Till KONUNGEN.

Genom skrivelser från civilepartementet den 8 respektive 15 sistlidna februari har generalpoststyrelsen anbefallts att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med yttrande över tvenne inom riksdagen väckta, likalydande motioner, nr 62 inom första och nr 235 inom andra kammaren, angående ändring i nu tillämpat förfaringssätt vid anställandet av postförare å landsvägslinjer samt lantbrevbärare.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen i underdånighet anföra följande.

Motionärerna frambälla, hurusom enligt nu gällande bestämmelser lantbrevbärare och postförare skola anställas medelst kontrakt med iakttagande av bestämmelserna angående statens upphandlings- och entreprenadsväsende. Ett sådant anställningssätt syntes motionärerna, särskilt ur de anställdas synpunkt, otillfredsställande, enär det samma, enligt motionärernas mening, skulle medföra, att de sökande till nu ifrågasvarande befattningar — i regel personer i små omständigheter — underbjöde varandra, varjämte vid anbudens prövning icke kunde undvikas, att sådant anbud antoges, som måste anses innebära underbetalning av arbetet. Särskilt framträdande skulle detta förhållande vara under nu rådande dyrtid, emedan lantbrevbärare på grund av anställningsformen icke kunde hänföras till sådan befattningshavare, som erhöle lönetillägg enligt förordningen om krigstidstillägg och krigstidshjälp. Enligt motionärernas förmenande innebure det ifrågasvarande anställningssättet icke heller tillräckliga garantier för att i varje fall den lämpligaste personen erhöle den lediga sysslan. Ehuru motionärerna icke ville förneka, att entreprenadssystem i en del fall, till följd av de skiftande förhållanden, under vilka lantbrevbärarna arbeta, kunde vara den lämpligaste anställningsformen, syntes det dem likväl, att detta system i åtskilliga fall borde kunna med fördel avskaffas och ersättas med det vanliga tillvägagångssättet vid anskaffande av arbetskraft, nämligen befattningens kungörande som ledig mot ett visst arvode, varefter vederbörande postmyndighet bland de sökande hade att utvälja den mest kompetente och lämplige.

Motionärerna hemställde därför att riksdagen måtte hos Eders Kungl. Maj:t hålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning det nu använda förfaringssättet med kontrakt och utbudande på entreprenad vid anställandet av postförare å landsvägslinjer samt lantbrevbärare måtte kunna avskaffas och ersättas med annan anställningsform, samt därefter vidtaga de åtgärder, som av denna utredning kunna föranledas.

Frågan om förändring i viss mån av sättet för antagande av lantbrevbärare har tidigare varit föremål för riksdagens prövning. På grund av väckta motioner i nu ifrågasvarande ämne beslöt andra kammaren vid 1915 och 1917 års riksdagar för sin del avlåtande av skrivelse till Eders Kungl. Maj:t med anhållan om utredning av det slag, varom nu är fråga. Andra kammarens beslut biträdades emellertid icke av första kammaren, varför frågan förföll.

I motsats till motionerna i ärendet vid 1915 och 1917 års riksdagar, omfatta förevarande vid innevarande års riksdag väckta motioner jämväl postförare.

Generalpoststyrelsen har förut haft tillfälle yttra sig i hitbörande frågor, nämligen i infordrat yttrande över motionen i ärendet vid 1915 års riksdag, varjämte i en till första kammarens första tillfälliga utskott vid 1917 års riksdag ingiven promemoria

vissa synpunkter framhållits i anledning av förutnämnda vid 1917 års riksdag väckta motion.

Från generalpoststyrelsens sida har därvid framhållits, att entreprenadförfarande i egentlig mening icke tillämpas vid lantbrevbärarnes anställande. Antagande av lantbrevbärare sker i regel sålunda, att befattningen kungöres ledig dels genom uppläsning i den eller de orters kyrkor, som lantbrevbäringen berör, och dels genom tillkännagivande å vederbörande postanstalt samt annonsering i ortstidningarna. Personer, som önska ifrågakomma till befattningen, hava att till postanstalten inlämna sina ansökningar eller anbud med uppgivande av den ersättning, mot vilken de vilja åtaga sig lantbrevbäringen. Vid anbudens prövning tillses, att icke annan person antages än sådan, som äger god frejd, och som kan förete intyg om pålitlighet samt lämplighet för sysslan, utfärdat av ecklesiastik- eller fogderitjänsteman, kommunalordförande, post-

Gående landtbrevbäring.							Gående postföring.						Åkande	
År.	Antalet linjer vid föregående års slut.	Under föregående år utbetalad sammanlagd ersättning. Kronor.	Linjer, vid vilka under året förhöjning av ersättningen beviljats.		Under året beviljad förhöjning.		Antal linjer vid föregående års slut.	Under föregående år utbetalad sammanlagd ersättning. Kronor.	Linjer, vid vilka under året förhöjning av ersättningen beviljats.		Under året beviljad förhöjning.		Antal linjer vid föregående års slut.	Under föregående år utbetalad sammanlagd ersättning. Kronor.
			Antal.	%	Kronor.	% av ersättning föregående år.			Antal	%	Kronor.	% av ersättning föregående år.		
1914	1900	605,825	28	1,5	2,504	0,4	199	66,795	2	1,0	170	0,3	197	151,456
1915	1958	624,377	66	3,4	5,611	0,9	191	70,066	5	2,6	561	0,8	214	165,974
1916	1999	644,798	150	7,5	12,729	2,0	190	69,475	8	4,2	1,469	2,1	229	178,699
1917 — ¹ / ₄ 1918	2029	690,306	764	37,7	88,430	12,8	191	69,820	68	35,6	7,635	10,9	251	215,607
S:a	—	—	1,008	—	109,274	—	—	—	83	—	9,835	—	—	—

mästare eller poststationsföreståndare eller eljest person i officiell ställning, som äger personlig kännedom om sökanden.

Vid antagandet av lantbrevbärare lägger sålunda postverket huvudvikten på att erhålla en nykter och pålitlig samt för befattningen lämplig person; huruvida den fordrade ersättningen utgör det lägsta anbudet, är icke direkt avgörande. Antagandet av postförare sker i samma ordning som beträffande lantbrevbärarna.

Att postverket i fråga om anställandet av lantbrevbärare och postförare icke tillämpar entreprenadssystem eller underbetalar arbetet, torde allra bäst framgå av det förhållandet, att postverket i stor utsträckning efter framställning medgiver förhöjning av ersättningen, *ehuru någon uppsägning av kontraktet från lantbrevbärarnes eller postförarnes sida icke skett.*

Omfattningen av dessa förhöjningar framgår närmare av följande tabell:

lantbrevbäring.				Åkande postföring.								S u m m a.			
Linjer, vid vilka under året förhöjning av ersättningen beviljats.		Under året beviljad förhöjning		Antal linjer vid föregående års slut.	Under föregående år utbetalad sammanlagd ersättning. Kronor.	Linjer, vid vilka under året förhöjning av ersättningen beviljats.		Under året beviljad förhöjning.		Antal linjer vid föregående års slut.	Under föregående år utbetalad sammanlagd ersättning. Kronor.	Linjer, vid vilka under året förhöjning av ersättningen beviljats.		Under året beviljad förhöjning.	
Antal.	%	Kronor.	% av ersättning föregående år.			Antal.	%	Kronor.	% av ersättning föregående år.			Antal.	%	Kronor.	% av ersättning föregående år.
—	—	—	—	630	673,369	7	1,1	693	0,1	2,926	1,497,445	37	1,3	3,367	0,2
7	3,9	732	0,4	638	701,244	32	5,0	6,027	0,9	3,001	1,561,661	110	3,7	12,931	0,8
9	4,0	2,215	1,2	605	810,888	42	6,9	8,603	1,1	3,023	1,703,860	209	6,9	25,016	1,5
103	41	28,814	13,4	588	796,789	217	36,9	113,310	14,2	3,059	1,772,522	1,152	37,7	238,189	13,4
119	—	31,761	—	—	—	298	—	128,633	—	—	—	1,508	—	279,503	—

Av tabellen framgår sålunda, att generalpoststyrelsen på grund av inkomna framställningar om förhöjd ersättning från 1914 års början till april 1918 medgivit förhöjning:

i 1,008 fall åt gående lantbrevbärare med sammanlagt	109,274 kronor
» 83 » » » postförare » »	9,835 »
» 119 » » » åkande lantbrevbärare med sammanlagt	31,761 »
» 298 » » » » postförare » »	128,633 »
Summa 1,508 fall	med sammanlagt 279,503 kronor

motsvarande 19 procent av sammanlagda ersättningen under år 1913 till lantbrevbärare och postförare.

Förutom den förhöjning av ersättningen, som på detta sätt kommit lantbrevbärarne och postförarne till del, har efter kontraktsuppsägning vid kontraktets förnyande ersättningen höjts i ännu större utsträckning än genom legoförhöjning enligt ansökan.

Till belysande härav har generalpoststyrelsen i till vederbörande utskott vid 1918 års riksdag avgivet yttrande i anledning av en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 229, om krigstidstillägg och krigstidshjälp åt postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare meddelat följande uppgifter.

Till upphörande med utgången av år 1916 hade uppsagts ej mindre än 294 postföringskontrakt eller bortåt 40 procent av hela antalet dylika kontrakt. Antalet postföringskontrakt, som uppsagts till upphörande med år 1917 beräknades likaledes uppgå till omkring 40 procent av hela antalet kontrakt. Uppsägningar av lantbrevbärarkontrakt hade ägt rum i likaledes högst avsevärd omfattning. Sålunda hade till upphörande den 1 juli respektive 1 oktober 1917 uppsagts ej mindre än sammanlagt 325 lantbrevbärarkontrakt, och till upphörande med utgången av år 1917 hade uppsagts omkring 380 dylika kontrakt. Antalet lantbrevbäringslinjer utgjorde vid utgången av år 1917 2,378 stycken.

Sammanlagda förhöjningen av ersättningen för de olika slagen av lantbrevbäring och postföring vid en jämförelse mellan åren 1914 och 1917 utgjorde 530,112 kronor, eller från 1,561,661 kronor till 2,091,773 kronor, motsvarande 34 procent. Enligt vad nu är känt rörande kostnaderna för lantbrevbäring och postföring för år 1918 kunna dessa beräknas till omkring 2,800,000 kronor, vadan alltså skillnaden mellan åren 1914 och 1918 kan beräknas till omkring 1,240,000 kronor, motsvarande 79 procent.

Denna förhöjning i ersättningen kan visserligen icke helt tillskrivas de särskilda förhållanden, som utgjort en följd av kriget och den allmänna fördyringen. För att erhålla kännedom om i vad mån dessa särskilda förhållanden förorsakat den avsevärda skillnaden mellan kostnaderna för år 1914 och 1918, bör från sammanlagda ökningen dragas den ökning, som kan anses härröra från landsvägspostnätets normala utveckling.

Under 5-årsperioden närmast före kriget, åren 1909—1913 ökades utgifterna för landsvägspostföring, däruti inbegripen jämväl lantbrevbäring, från 1,375,475 kronor år 1909 till 1,497,445 kronor år 1913, eller med 121,970 kronor motsvarande 9 procent. Därest under 5-årsperioden 1914—1918 räknas med samma normala stegring av kostnaderna, som under den närmast föregående femårsperioden, och denna normala ökning från dragas den sammanlagda kostnadsökningen, återstår under perioden 1914—1918 en ökning av 70 procent, som sålunda kan beräknas utgöra den förhöjning av ersättningen till lantbrevbärare och postförare, vilken dessa betingat sig på grund av de förhöjda levnadskostnaderna och den allmänna prisstegringen.

Ehuruväl sålunda en stor del av lantbrevbärare och postförare efter ansökan eller på grund av kontraktsuppsägningar redan fått en avlöningsförhöjning, som fullt ut motsvarar den under kriget inträdda prisfördyringen, återstå dock ett icke ringa antal dylika funktionärer, vilka fortfarande fullgöra sina åtagna uppdrag mot en jämförelsevis ringa ersättning och som under de senare åren antingen icke erhållit någon förhöjning av ersättningen eller ock en förhöjning, som nu icke längre kan anses motsvara den alltjämt fortgående prisstegringen. För att utröna, i vilken utsträckning lantbrevbärare och postförare sålunda ännu kvarstode på en avlöningsnivå, som med hänsyn till de stegrade levnadskostnaderna kunde anses för låg, och vilka åtgärder, som borde vidtagas för att bereda dessa funktionärer en efter de nu rådande exceptionella förhållandena lämpad förhöjning av ersättningen har generalpoststyrelsen i början av detta år igångsatt en omfattande undersökning rörande lantbrevbärare och postförare arbetsförhållanden och avlöning. Denna undersökning är visserligen ännu icke slutförd, men har dock fortskridit så långt, att det torde vara möjligt att redan nu taga ställning till frågan om vilka åtgärder, som i detta avseende böra vidtagas.

Innan styrelsen närmare ingår på frågan om vad som bör åtgöras till förhöjning av de lägst stående lantbrevbärarnes och postförarnes ersättningar, anser sig styrelsen böra erinra om den behandling av frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp till lantbrevbärare och postförare, som ägt rum vid årets riksdag på grund av förutberörda, inom andra kammaren väckta motionen. I denna motion hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare måtte under år 1918 beredas krigstidstillägg enligt samma grunder, som kunde komma att beslutas beträffande andra befattningshavare i statens tjänst, ävensom krigstidshjälp till dem av dessa, vilka kunde anses hava full daglig sysselsättning med sitt arbete i postverkets tjänst och även eljest uppfyllde de villkor, som komme att beslutas för åtnjutande av krigstidshjälp.

I det yttrande i anledning av motionen, som riksdagens särskilda utskott begärt från generalpoststyrelsen, och vilket yttrande även här förut berörts, framhöll styrelsen de avsevärda förhöjningar av ersättningen, som kommit lantbrevbärare och postförare till del såväl på grund av ansökan som efter kontraktsuppsägning, och förklarade sig finna det uppenbart, att krigstidstillägg icke borde utgå å belopp, som avtalats med hänsyn tagen till rådande prisförhållanden. Emellertid ansåg sig styrelsen i detta sammanhang böra meddela, att styrelsen hade sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten av att, i den mån så vore lämpligt och möjligt, söka åstadkomma likformighet i fråga om ersättningarna åt lantbrevbärare ävensom dessa ersättningsställande i väl avvägt förhållande till levnadskostnaderna och gällande arbetspriser. På grund av vad generalpoststyrelsen anført hemställde vederbörande utskott, att motionen icke måtte föranleda till vidare åtgärd från riksdagens sida, vilket även blev riksdagens beslut.

Då det nu gäller att vidtaga åtgärder för höjandet av ersättningen till sådana lantbrevbärare och postförare, som icke redan uppbära en ersättning, som kan anses motsvara nu gällande levnadskostnader och arbetspriser, har det syntts generalpoststyrelsen riktigast att till utgångspunkt taga den medelersättning, som gällde före inträdandet av de nu rådande exceptionella förhållandena eller således tiden strax före krigsutbrottet. Vid utrönande av denna medelersättning torde huvudsakligen böra läggas till grund den tid, som av vederbörande användes för uppdragets, d. v. s. lantbrevbärarens respektive postföringens fullgörande.

Den verkställda undersökningen rörande lantbrevbärare och postförare arbets-

och avlöningsförhållanden år 1914 har emellertid utvisat, att ersättningen, beräknad per timme, är väsentligen olika i olika delar av landet, vilket förhållande givetvis står i samband med arbetsprisen i allmänhet i de olika landsändarna. Vid bestämmandet av den avlöningsförbättring, som må anses böra beredas sådana lantbrevbärare och postförare, som därav äro i behov, synes därför riktigtast, att hänsyn toges till denna redan under normala förhållanden befintliga olikhet i utgående legor för lantbrevbäring och postföring inom olika landsdelar, och detta lämpligast på sådant sätt, att förhöjningen grundar sig på den inom de olika länen gällande medelersättningen under år 1914.

Sedan sålunda den före kriget gällande medelersättningen konstaterats, har man att taga i övervägande i vad mån och på vad sätt förhöjning av ersättningen bör ske för de lantbrevbärare och postförare, som icke redan förut ernått en avlöning, som kan anses skäligen på grund av den inträdda prisstegringen.

För bedömandet av denna fråga har generalpoststyrelsen, särskilt för att erhålla en jämförelse med avseende å postverkets *gående* lantbrevbärare och *gående* postförare, ansett sig böra från Socialstyrelsen införskaffa uppgifter rörande avlöningsförhållandena för lantarbetarna, vilken grupp av arbetare torde vara närmast jämförlig med nu ifrågasvarande funktionärer vid postverket. Av de erhållna uppgifterna framgår, att avlöningen till lantarbetare (tillfälliga daglönare i egen kost), uttryckt per timme, utgjorde i genomsnitt år 1914 26 öre samt år 1917 41 öre, vilket alltså motsvarar en förhöjning under kriget av 58 procent. Ersättningen till *gående* lantbrevbärare och gångpostförare år 1914 utgjorde i genomsnitt 28 öre per timme. Med denna jämförelse till utgångspunkt synes det generalpoststyrelsen skäligt, att ersättningen till *gående* lantbrevbärare och gångpostförare höjes sålunda, att den år 1914 inom de olika länen gällande medelersättningen per timme höjes med 50 procent, varigenom ersättningen kommer att utgöra i genomsnitt för hela riket 42 öre per timme eller alltså ungefär samma belopp, som utgår till lantarbetarne.

I tillämpningen skulle detta ske sålunda, att lantbrevbärare eller postförare vars ersättning icke redan förut utgår med ett belopp, motsvarande medelersättningen år 1914 jämte 50 procent förhöjning å samma medelersättning, nu skulle erhålla förhöjning till sagda belopp.

Givetvis bör även hänsyn tagas till de särskilda förhållanden, under vilka lantbrevbäringen respektive postföringen utföres, såsom vägens längd och beskaffenhet, postens tyngd o. s. v. samt de jämkningar företagas, som härav kunna påkallas.

En förhöjning av ersättningen till lantbrevbärare och postförare enligt nu angivna grunder skulle betydligt överstiga det procentuella allmänna krigstidstillägg— $33\frac{1}{3}$ procent — som av innevarande års riksdag beviljats befattningshavare i statens tjänst, varvid bortses från den särskilda »grundplåten» av 365 kronor, vilken enligt förordningen om krigstidstillägg och krigstidshjälp tillkommer endast sådana befattningshavare, som ägna sin huvudsakliga verksamhet åt statens tjänst vilket i allmänhet icke är fallet med lantbrevbärare och postförare till följd av uppdragens karaktär av bisyssla.

I nedanstående tabell lämnas en närmare framställning av *dels* medelersättningen per timme inom olika län för lantarbetsre år 1914 och år 1917, *dels* medelersättningen för *gående* lantbrevbärare och gångpostförare år 1914 samt sistnämnda ersättning med 50 procent förhöjning, *dels ock* den ekonomiska innebörden av en förhöjning enligt dessa grunder:

Län	Lantarbetares ersättning per timme			Gående lantbrevbärares och gångpostföräres ersättning per timme		Den eko- nomiska innebörden av en dylik förhöjning Kronor
	år 1914 öre	år 1917 öre	ökning i procent	år 1914 öre	ersättningen år 1914 förhöjd med 50 procent öre	
Malmöhus	24	36	50	27	41	19,439
Kristianstads.....	25	36	44	23	35	7,069
Blekinge	24	34	42	24	36	3,835
Kronobergs	25	39	56	23	35	6,893
Hallands	24	38	58	28	42	6,270
Skaraborgs.....	23	35	52	28	42	9,074
Älvsborgs	24	38	58	26	39	6,419
Göteborgs och Bohus	24	35	46	30	45	9,316
Värmlands.....	26	43	65	30	45	9,478
Jönköpings	25	43	72	28	42	8,345
Kalmar	23	38	65	27	41	7,692
Östergötlands	25	42	68	29	44	5,583
Gottlands	24	36	50	27	41	3,540
Södermanlands	25	42	68	25	38	2,337
Stockholms stad och län	26	45	73	38	57	7,304
Uppsala	25	41	64	29	44	3,022
Örebro	25	43	72	29	44	6,756
Västmanlands	27	45	67	32	48	3,058
Kopparbergs.....	30	54	80	33	50	18,324
Gäflleborgs.....	29	59	103	34	51	8,624
Västernorrlands	31	55	77	31	47	15,075
Jämtlands	34	72	112	30	45	12,989
Västerbottens	30	61	103	24	36	19,708
Norrbottens	32	65	103	27	41	10,241
Hela riket	26	41	58	28	42	210,391

Anm. Den särskilda stegringen av avlöningen till lantarbetare inom vissa län i mellersta och norra Sverige torde bero på den inverkan dessa avlöningar rönt av de höga avlöningarna till skogsarbetare.

Med avseende å jämförelsen mellan lantarbetarna samt postverkets lantbrevbärare och postförare bör dock beaktas, att uppdraget såsom lantbrevbärare eller postförare i regel är vida mindre ansträngande än det egentliga lantarbetet, varför också lantbrevbärning och postföring till en stor del besörjes av äldre personer, vilka icke kunna åtaga sig annat, tyngre arbete och därför icke kunna betinga sig samma arbetsförtjänster som en fullgod arbetare. Förbises bör icke heller, att postarbetet på grund av sin stadigvarande natur bereder vederbörande en säkrare inkomst än vad i allmänhet är fallet beträffande annat arbete, som står daglönare å landsbygden till buds.

Det torde och här" böra erinras om, att till lantbrevbärare, som fullgjort lantbrevbärning under minst 25 års tid, må, enligt av riksdagen godkända grunder, utgå ålderdomsunderstöd med $\frac{2}{3}$ av den ersättning, som senast utgått till honom från postverket.

Vad därefter beträffar *åkande* lantbrevbärare och *åkande* postförare hava visserligen större delen av dessa nu under kriget antingen efter ansökan eller kontraktssuppsägning erhållit en högst avsevärd förhöjning av den ersättning, som gällde före kriget, och hava härigenom ernått en betydligt högre avlöningsnivå än de gående lantbrevbärarne och gängpostförarne. Att särskilt ersättningen till *åkande* lantbrevbärare och postförare sålunda under kriget sprungit i höjden sammanhänger givetvis med de allbekanta svårigheterna att under de nu rådande förhållandena över huvud taget åtaga sig sådana uppdrag, som fordra tillhandahållande av häst och åkdon eller andra transportmedel.

Även bland de *åkande* lantbrevbärarne och postförarne finnes emellertid en del, som icke under kriget uppsagt sina kontrakt eller i annan ordning erhållit förhöjning av ersättningen eller, om så skett, dock fortfarande kvarstå på en relativt låg avlöningsnivå. Om ock detta i många fall torde hämta sin förklaring därutav, att vederbörande entreprenör i samband med postforslingen kan bereda sig särskilda förtjänster genom varutransport eller befordran av resande och dylikt, har det dock synts styrelsen böra undersökas, huruvida icke även beträffande *åkande* lantbrevbärare och postförare en förhöjning av de i avlöningshänseende lägst stående entreprenörerna bör vidtagas enligt samma grunder, som skulle tillämpas för gående lantbrevbärare och postförare.

Klart är emellertid att den nu rådande foderbristen och de synnerligen växlande priserna för körslor i allmänhet nödvändiggjöra, att man härvidlag i ännu högre grad än ifråga om gående lantbrevbärare och postförare måste taga hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall, vilket ock torde medföra, att man ifråga om dessa entreprenörer i många fall fortfarande såsom hittills måste medgiva eu förhöjning, väsentligt överstigande den ovan angivna medelförhöjningen.

En förbättring av ersättningen till de lägst stående *åkande* lantbrevbärarne och postförarne enligt ovan angivna grunder skulle, enligt vad approximativa beräkningar givit vid handen, medföra en kostnadsökning för postverket av omkring 100,000 kronor för år.

I detta sammanhang vill styrelsen meddela, att den förbättring av avlöningsförhållandena, som skulle komma att genomföras beträffande lantbrevbärare och postförare, även synes böra utsträckas att omfatta de s. k. lädbrevbärarne, vilka i förstads- och liknande samhällen besörja postutdelningen.

Den förhöjning av ersättningen till lantbrevbärare, postförare och lädbrevbärare, som sålunda skulle vidtagas i syfte att åstadkomma ökad likformighet i ersättningarna samt att sfälla dessa i ett bättre avvägt förhållande till nu gällande levnadskostnader

och arbetspriser, bör enligt styrelsens mening genomföras redan från innevarande års början räknat.

Sedan denna allmänna förhöjning av ersättningen genomförts, har generalpoststyrelsen även för avsikt att, i all den mån så lämpligen kan ske, vid kungörandet av ledig syssla av nu ifrågavarande slag samtidigt låta ange den ersättning, som enligt ovan angivna grunder bör för befattningen utgå.

Genom de åtgärder, generalpoststyrelsen sålunda har för avsikt att vidtaga, torde i huvudsak vinnas det syftemål, motionärerna med sin nu förevarande framställning avsett. Enligt generalpoststyrelsens mening torde därför några åtgärder i anledning av motionerna icke vara erforderliga.

Stockholm den 30 april 1918.

Underdånigst

Julius Juhlin.

Herman Askberg.

Jacques Pramberg.
föredragande.

C. A. Hasselrot.

Gustaf Bjurström.